

Zadanie 6.3. Monitorowanie, ochrona oraz doskonalenie metod hodowli trzmieli i pszczoł samotnic

Kierownik zadania: **dr hab. M. Biliński**

Wykonawcy: dr D. Teper, mgr M. Borański

W 2012 roku zakres rzeczowy zadania i przyjęte cele zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem. Rozmnożenie populacji murarki ogrodowej (*Osmia rufa*) przeprowadzono w megachilnikach wypełnionych trzciniami i nowymi dwustronnie frezowanymi płytkami MDF, które w porównaniu z dotychczas używanymi płytkami frezowanymi jednostronnie ułatwią wybieranie kokonów po sezonie. Będą one bowiem w połowie wystawać ponad płaszczyznę rozłożonych płytek, a nie całkowicie ukryte w głębokich kanałach. Wyniki chowu zostaną podsumowane po zakończeniu analiz zasiedlonych gniazd. Do zapylania sadów i jagodników przekazano wiosną producentom około 50 tysięcy kokonów murarki.

Na użytek uczestników kursu hodowców trzmieli prowadzono w Oddziale Pszczelnictwa w Puławach zamknięty chów trzmiela ziemnego, z którego 200 rodzin przekazano partiami uczestnikom kursu w Puławach oraz na 12 szkoleniach w Puławach i w terenie (Rawa Mazowiecka, Ojców, Wrocław, Olsztyn). Część najaktywniejszych hodowców wzięła udział w spotkaniu w Tymieńcu k. Kalisza z największym hodowcą trzmieli w Polsce (z roczną produkcją ponad 7 tys. rodzin trzmiela ziemnego do zapylania pomidorów i sadów) oraz zwiedziła pomieszczenia hodowlane i ogrzewane pomieszczenie do przeprowadzania lotów godowych matek w każdej porze roku.

W sierpniu przeprowadzono wstępne obserwacje występowania ginących gatunków trzmieli – *Bombus distinguendus* (pow. Zgorzelec), *B. confusus* (Trusków, pow. Opole Lub.) i *B. pomorum* w powiatach Zamość (Komarów, Tomaszówka), Chełm (Żmudź) oraz w okolicach Hrubieszowa. Obserwacje te będą powtórzone w 2013 r. Po zlokalizowaniu występowania tych gatunków i uzyskaniu zgody konserwatora ochrony przyrody gatunki te zostaną wprowadzone do chowu w Puławach, a wychowane rodziny będą wystawiane w naturze, co powinno przywrócić te gatunki do dawnych środowisk.

Przyczyn ginięcia trzmieli można upatrywać w zubożeniu bazy pożytkowej w naturze, w stosunku do końca lat 70. ubiegłego wieku, kiedy to na dużych arealach występowały plantacje nasienne koniczyny czerwonej, wyki kosmatej, komonicy i lucerny – ważnych roślin pożytkowych dla trzmieli. Częściowo sytuację tę może poprawić coraz częściej występujący w całej Polsce niecierpek gruczołowaty (*Impatiens glandulifera*), dający pszczołom obfity pożytek od czerwca do przymrozków oraz obsiewanie odtwarzanych lub podwyższanych wałów przeciwpowodziowych, skarp i nasypów budowanych nowych autostrad i dróg szybkiego ruchu koniczynami, wyką kosmatą, komonicą, a zwłaszcza lucerną, której głębokie ukorzenianie się (do 7 m) zapobiega obsuwaniu się skarp i przeciwdziała wymywaniu ziemi po obu stronach jezdni.